
Redningsbehandling ved kreft

SPRÅKSPALTEN

PETTER GJERSVIK

petter.gjersvik@medisin.uio.no

Petter Gjersvik er professor i hudsykdommer ved Universitetet i Oslo, medisinsk redaktør i Tidsskriftet og redaktør for Språkspalten.

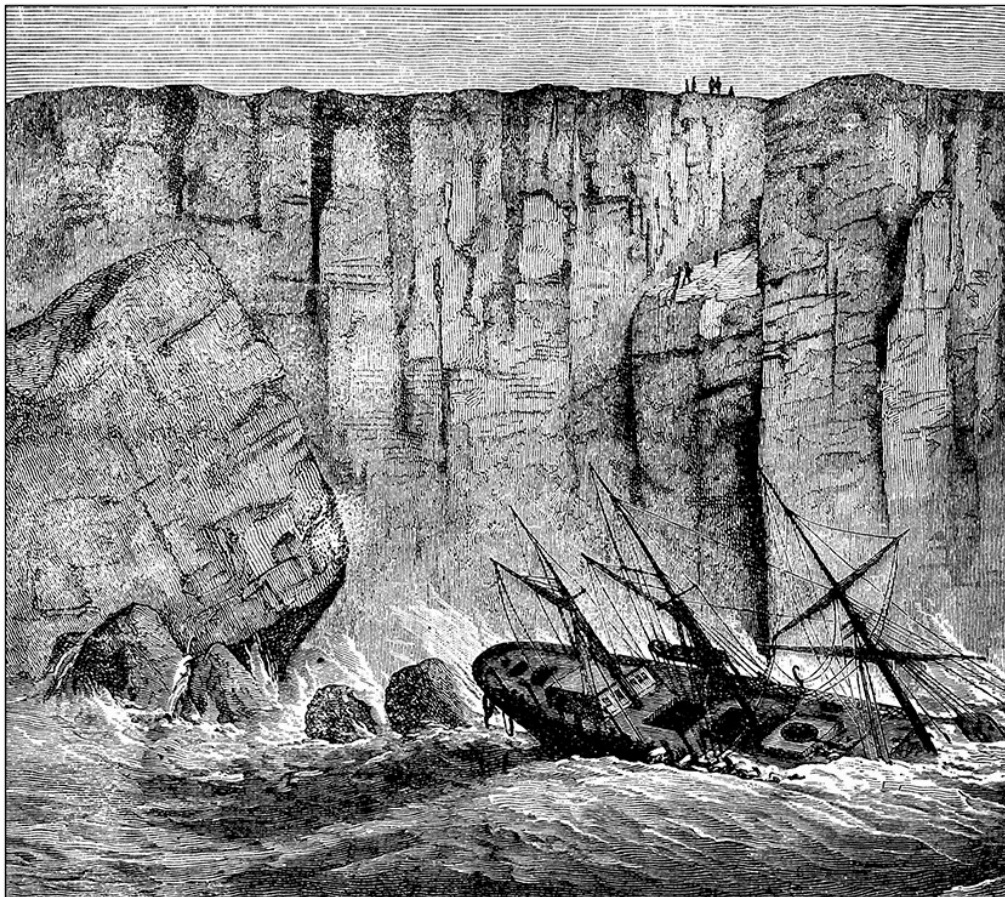
REINO HEIKKILÄ

Reino Heikkilä er onkolog og seksjonsleder ved Avdeling for kreftbehandling, Oslo universitetssykehus.

TRULS ERIK BJERKLUND JOHANSEN

Truls Erik Bjerklund Johansen er overlege ved Urologisk avdeling, Oslo universitetssykehus, og professor i urologi ved Universitetet i Oslo.

Uttrykket *salvage therapy* brukes om nytt forsøk på radikal behandling av kreft etter at første forsøk har sviktet. Men uttrykket kan også ha andre betydninger.



Det engelske ordet *salvage* brukes gjerne om skip som berges eller reddes. Illustrasjon: Ilbusca/iStock

Ved manglende lokal kontroll etter radikal kreftbehandling, bl.a. ved prostatakraft, kan nytt forsøk gjøres med en annen metode enn den som ble benyttet første gang. Slik behandling omtales i engelskspråklig faglitteratur som *salvage therapy* (1). Uttrykket har også vært brukt ved andre kreftformer, men med en noe annen betydning, slik som senere behandling med kurativ målsetning ved utbredt kreftsykdom (2). Noen ganger brukes uttrykket om et aller siste behandlingsforsøk. Behandlingen kan bestå i stråling, kirurgi, ablasjon eller medikamenter.

Flere definisjoner

Det finnes derfor mange ulike definisjoner av *salvage therapy*. National Cancer Institute i USA har denne: «Treatment that is given after the cancer has not responded to other treatments» (3). National Institutes of Health forklarer denne MeSH-termen slik: «A therapeutic approach, involving chemotherapy, radiation therapy, or surgery, after initial regimens have failed to lead to improvement in a patient's condition. Salvage therapy is most often used for neoplastic diseases.» (4). Andre kilder anfører *rescue therapy* som synonymt med *salvage therapy* (5).

Men uttrykket har også vært anvendt ved infeksjoner, bl.a. ved hiv-infeksjon der primærbehandling med antiretrovirale medikamenter ikke har hatt effekt (6). Det brukes også om ulike intervensjoner i kirurgiske fag, bl.a. der et organ beskyttes eller søkes bevart i forbindelse med et traume eller en kreftsvulst (7).

Uten en nærmere forklaring er betegnelsen *salvage therapy* – eller på dårlig norsk: *salvagebehandling*, som er brukt noen få ganger i Tidsskriftet (8) – ikke intuitivt forståelig for andre enn fagfolk i det aktuelle fagområdet. Det kan ha flere betydninger. Hva bør det så hete på norsk?

Salvage = berging, rescue = redning

Ordet *salvage* er antakelig ikke godt kjent blant nordmenn, heller ikke blant dem som mener å beherske engelsk rimelig godt. I Merriam-Websters nettordbok er verbet *salvage* definert som «to rescue or save especially from wreckage or ruin» (9). Det synes å være mye brukt i maritime sammenhenger. Samme nettordbok angir *rescue* som synonym eller nesten synonym (9).

Salvage kommer fra det latinske ordet *salvare*, som har gitt opphav til det engelske *save*, å redde. Ordet finnes også på norsk, men ordboken påpeker at det er foreldet: *salvere* betyr å bringe i sikkerhet eller berge (seg) (10). Det engelske ordet *salvation*, på norsk *frelse*, er også avledet av *salvare*. Nettoversetteren Google Translate oversetter *salvage* med *berging* og *rescue* med *redning* (11).

Avløserord på norsk

Både *redningsbehandling* og *bergingsbehandling* er derfor aktuelle norske avløserord for *salvage therapy*. Ved nettsøk får vi til sammen 55 treff for ordet *redningsbehandling*, nesten alle brukt i en medisinsk sammenheng i norske eller danske kilder. Tilsvarende får vi kun 22 treff for *bergingsbehandling*, nesten alle åpenbart som et resultat av nettoversatt engelsk tekst. Begge uttrykkene kan umiddelbart virke fremmedartete, men det gjør nok også *salvage therapy* for dem som har engelsk som morsmål. En vanlig forståelse av *berging* er jo at man klarer seg, unnslipper en farlig eller vanskelig situasjon eller overlever, rett og slett (12), noe som antakelig er sjelden ved denne type behandling. Disse uttrykkene må betraktes som eufemismer, dvs. forskjønnende omskrivninger. De lover mer enn de kan holde, kan man si, noe som neppe er gunstig i legens kommunikasjon med pasienten.

Med uklare og flere betydninger i ulike sammenhenger og med uheldige konnotasjoner er spørsmålet om *salvage therapy* er et nyttig uttrykk i det hele tatt. En oversettelse blir sjelden bedre enn ordet som blir oversatt. Hvis det likevel skal brukes, anbefaler vi uttrykket *redningsbehandling*, eventuelt kan det engelske uttrykket settes i parentes der dette er naturlig.

LITTERATUR

1. Bjerklund Johansen TE, Witzsch U, Greene D. Salvage treatment in prostate cancer: a clinical approach. *Expert Rev Anticancer Ther* 2013; 13: 613–23. [PubMed] [CrossRef]
2. Adra N, Einhorn LH. Salvage therapy for relapsed testicular cancer. *Oncotarget* 2017; 8: 78253–4. [PubMed][CrossRef]

3. National Cancer Institute Dictionary Cancer Terms. Salvage therapy. <https://www.cancer.gov/publications/dictionaries/cancer-terms/def/salvage-therapy> Lest 25.1.2021.
 4. Mesh Terms NCBI. Salvage therapy. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/?term=Salvage+Therapy> Lest 29.1.2021.
 5. Wikipedia. Salvage therapy. https://en.wikipedia.org/wiki/Salvage_therapy Lest 28.1.2021.
 6. Aidsinfonet.org. Salvage therapy. https://web.archive.org/web/20061005093623/http://aidsinfonet.org/factsheet_detail.php?fsnumber=408 Lest 25.1.2021.
 7. PubMed.gov. Salvage. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/?term=salvage%5Btitle+word%5D&sort=pubdate&size=100> Lest 29.1.2021.
 8. Johansen TEB. Den vanskelige prostatakrefte. Tidsskr Nor Legeforen 2015; 135: 508. [CrossRef]
 9. Merriam-Webster. Salvage. <https://www.merriam-webster.com/dictionary/salvage> Lest 25.1.2021.
 10. Google Translate. Salvage/rescue. <https://translate.google.com/?sl=auto&tl=no&text=Salvage&op=translate> Lest 25.1.2021.
 11. Det norske akademis ordbok. Salvere. <https://naob.no/ordbok/salvere> Lest 26.1.2021.
 12. Det norske akademis ordbok. Berge. <https://naob.no/ordbok/berge> Lest 26.1.2021.
-

Publisert: 22. mars 2021. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.21.0084

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. juli 2026.